

TUOMO POLVINEN

Seppiselle vielä kerran

Professori Tuomo Polvinen vastaa valtiotieteen tohtori Jukka Seppiselle, joka edellisessä numerossa kommentoi Polvisen kirjoittamaa Paasikiven aikakauteen -teoksen arvostelua (HAik 4/2001 ja 1/2002).

■ Tohtori Jukka Seppisen kirjasta laatimassani arvostelussa (HAik 4/2001) esitin perustelut keskittymiselleni ensi sijassa hänen Paasikivi-kuvansa kriittiseen tarkasteluun. En ryhdy tässä niitä enää toistamaan.

Vastineessaan Seppinen väittää Paasikiven tehtävän sekä helmikuussa 1944 Tukholmassa että saman vuoden maaliskuussa Moskovassa rajoittuneen pelkkään neuvostohallituksen antamien tietojen vastaanottamiseen. Tämä on paha erehdys. Tieten-

kään hänellä ja myöhemmällä matkakumppanilla Carl Enckellillä ei ollut valtuuksia sitoa hallitustaan mihinkään, mutta kuten pääministeri Linkomies muistelmissaan (s. 296–298, 322–323) korostaa, keskusteluissa tuli informaation hankkimisen ohella pyrkiä tuomaan esiin myös Helsingin näkökohtia.

Tukholman-matkan osalta Paasikiven saamat ohjeet sisältyivät arvostelussani mainittuihin, lähettiläs Kollontaille esitettäviin ennakkokysymyksiin (Vorfragen), joista valtioneuvos oli etukäteen sopinut ulkoministeri Henrik Ramsayn kanssa. Seppinen kuitenkin väittää ulkoministerin asettaneen valtioneuvokselle niitä koskevia rajoituksia. Todellisuudessa evästyksset olivat päinvastaisia. Paasikivelle 12.2.1944 (ei suinkaan 12.1., kuten Ramsayn dateerauslapsusta huomaamaton ja sen takia tilannetta pahoin sotkeva Seppinen esittää) lähettämässään kirjeessä Ramsay kirjoitti ”... Du givetvis har full frihet, att efter omständigheternas krav och efter samråd med minister Gripenberg och vännerna i U.D. ändra och variera programmet. Huvudsaken är att upprätthålla kontakten och att söka komma så långt som möjligt i klarläggande samtal”. Näinhän Paasikivi juuri menetteli, kuten olen elämäkertateoksen kolmannessa osassa (s. 350–351) osoittanut.

Jo ennen lähtöään Helsingistä Tukholmaan Paasikivi teki niinkään Ramsaylle selväksi, ettei hän uskonut voittoisan Stalinin luopuvan jo aikaisemmin jyrkästi ilmaisemastaan lähtökohdasta, vuoden 1940 rajoista. Näissä oloissa piti tietenkin välttää ajamasta neuvotteluja heti alkuun umpikujaan. Vastoin Seppisen väitteitä hallituksen ”sisärengas” ja ylipäällikkö ymmärsivät tämän hyvin.

Asiaankuuluvalla varovaisuudella tuli silti koettaa tinkiä modifikaatioita ainakin Viipurin, Saimaan kanavan ja Hangon kohdalla. Näinhän Paasikivi Kollontain kanssa käymässään keskustelussa myös toimi, mikä ei tietenkään merkinnyt Seppisen väittämää ”sitoutumista” vuoden 1940 rajoihin. Brittejä informoineen suurlähettiläs Gusevin muistioon, jonka ydinkohdan julkaisin arvosteluni yhteydessä sekä venäjäksi että

suomeksi, Seppisen kannattaisi perehtyä lähdekriittisiin silmiin.

Toisaalta Seppinen vastineessaan epäsuorasti peruuttelee aikaisempia kaikkein raflaavimpia väitteitään Paasikiven ”syyllisyydestä” Kannaksen läpimurtoon ja Viipurin läänin pääosan menettämiseen. Omalatuinen viittaus jopa juridiseen vastuuseen, jonka tuomioistuinkäsittely ei tosin enää voisi tulla kysymykseen, on Seppiseltä itseltään (*Nykypäivä* 13.10.1998) eikä suinkaan minulta. Samaisessa lehdessä peräti otsikkoon nostetussa haastattelulausunnossaan hän näki hyväksi todeta: ”Karjala menetettiin kokonaan, kun Paasikivi pelasi omaa peliään hallituksen selän takana” (Ibidem 11.5.1999).

Nyt esittämistään lieventelyistä huolimatta Seppinen yrittää silti Moskovan neuvottelujen kohdalla yhä tarjoilla teesiään Paasikivestä Suomessa olevien saksalaisjoukkojen dislokaation opportunistisena paljastajana Neuvostoliitolle. Enckell taas olisi tukenut häntä hallituksen harhaanjohtamisessa varmistaakseen itselleen uran sodanjälkeisessä Suomessa.

Molempien vanhojen herrojen menettelyn faktiset taustatekijät, joista tein arvostelussani yksityiskohtaisesti selkoa, kirjoittajamme kuittaa vaikenemisella. Tässä on jälleen havaittavissa Seppisen kanssa käytävälle keskustelulle tyypillinen piirre. Vastaamatta esitettyyn kritiikkiin perustelluin argumentein hän rajoittuu ylimalkaisesti heittoihin ja aikaisempien väitteidensä toisteluun.

Esimerkkeinä näistä todettakoon vielä maininta Ramsayn Paasikivelle toimeenpanemasta ”ristikuulustelustelusta” ja Ruotsin UD:lle lähettämästä, Paasikiven ja Kollontain keskusteluja koskevasta lisäinformaatiopyynnöstä. Mitään ihmettelemistä ei toki pitäisi olla ulkoministerin halussa saada neuvottelijaltaan mahdollisimman yksityiskohtaiset tiedot käydyistä keskusteluista. Tukholmaan suunnatun pyynnön taustana taas oli yhtäältä Kollontailta Tukholmasta ja toisaalta Molotovilta Moskovasta saatujen informaatioiden poikkeaminen toisistaan, mitä Helsinki yritti – tosin epäonnistuen – itselleen selvittää.

Yhtäältä presidentin ja eräiden hallituksen jäsenten sekä toisaalta Paasikiven väliin viileneminen keväällä 1944 johtui tietenkin siitä, ettei ”sisärengas” katsonut voivansa noudattaa valtioneuvoksen suositusta neuvottelujen jatkamisesta hänen Moskovasta tuomiensa ehtojen pohjalta. Ehtojen hylkäämisen kannalle oli pitkällisen epäroinnin jälkeen siinä vaiheessa kallistunut myös marsalkka Mannerheim.

Omalta osaltani keskustelu päättyi tähän. ■